

Jak vznikla POHANKA

V pohádkách Karla Jaromíra Erbeny nalezneme i pohádku z Veliké Rusi nazvanou Pohanka, jenž vypráví o tom, kterak se zrodila pohanka.

V pohádce Pohanka car a carevna dostávají až k svému staru děťátko-jediňátko. A protože ani oni ani jejich bojaři nevědí, jak děťátku říkat, vysílají na cestu posla. Ten má zjistit jméno od toho, koho potká, a takové jméno má dítě dostat. Posel potkává starou babičku jménem Krupnička a toto jméno dostává carské děvčátko.

Když Krupnička dospěla, vtrhla do země pohanská horda, která pobila carské vojsko i cara, a děti a staré lidi odvěkla s sebou do zajetí. Zlý Tatařin pak trápí Krupničku (srovnej krupička) otrockým soužením (střetnutí křesťanské víry s pohanskou); za pomoci kouzelné babičky je pak Krupnička proměněna v zrnko pohanky. Fenomén proměny v mnoha podobách (např. přeměna v rostlinu, zvíře nebo souhvězdí na obloze) známe například z Ovidiových Proměn. „Pohřební“ zrnka pohanky do země pak znamenají smrt jedince, která ale dá vyrůst mnoha novým. Z jednoho pohankového zrníčka zde vyrůstá symbolických sedmdesát sedm nových. Nelze nezapomenout i na ono biblické „...jestliže pšeničné zrnko nepadne do země a nezemře, zůstane samo. Zemře-li však, vydá mnohý užitek...“ (J 12, 24)

Od času, kdy se na Velké Rusi rozplodila pohanka, uplynulo již hodně vody, přesto obět a proměnu Krupničky, její užitek, lze zažívat i dnes...

času na svaté Rusi rozplodila se pohanka...

K. J. Erben je v obecném povědomí znám především jako autor nezapomenutelné Kytice. Ve své činnosti se však věnoval také pohádkám, spojení pohádek a mytologie a vytvořil i výběr slovanských pohádek. Tato Erbenova pohádka z Velké Rusi je plná symbolických obrazů a ukazuje spojitost „slovanské“ pohanky s „tatarským“ živlem.

Již samotné seslání dcerky starým rodičům lze považovat za božský zázrak. Jako takovému lze jen těžko věřit a pojmenovat ho – proto má asi posel získat jméno pro ně řízením osudu (jméno toho, koho mu osud přivede do cesty). Zlý Tatařin pak trápí Krupničku (srovnej krupička) otrockým soužením (střetnutí křesťanské víry s pohanskou); za pomoci kouzelné babičky je pak Krupnička proměněna v zrnko pohanky.

Fenomén proměny v mnoha podobách (např. přeměna v rostlinu, zvíře nebo souhvězdí na obloze) známe například z Ovidiových Proměn. „Pohřební“ zrnka pohanky do země pak znamenají smrt jedince, která ale dá vyrůst mnoha novým. Z jednoho pohankového zrníčka zde vyrůstá symbolických sedmdesát sedm nových. Nelze nezapomenout i na ono biblické „...jestliže pšeničné zrnko nepadne do země a nezemře, zůstane samo. Zemře-li však, vydá mnohý užitek...“ (J 12, 24)

Od času, kdy se na Velké Rusi rozplodila pohanka, uplynulo již hodně vody, přesto obět a proměnu Krupničky, její užitek, lze zažívat i dnes...

(pd)

Nenáročný dumlík roste dobře nejen v Krkonoších, ale i jinde

Cestou ze školy jsme snědli, co se dalo ukousat

V objednávkách semen starých odrůd, které přicházejí na Gengel, se občas objeví poznámka, která svědčí o tom, že píše osoba, která leccos pamatuje. K objednavce krkonošské krajové odrůdy tuřinu – dumlíku jeden zájemce připsal slova: „Pocházím z Poniklé nad Jizerou a tento tuřín jsem nejedl už 43 roků.“ Nelenili jsme a napsali mu, zda by mohl zavzpomínat na své mládí, jak tuřín zažil, co z něho doma vařili, případně jak ho semenařili. Tento pamětník obratem ochotně odpověděl a z jeho dopisu i pro čtenáře vyjímáme podstatnou část:

„... s tou dobou, tedy těsně po druhé světové válce, je spojeno mnoho nedostatku. Všechno bylo tenkrát na lístky, a tak přišlo vhod všechno, co kde vyrostlo. A pro nás malé kluky nebylo ani důležité, či to bylo. Cestou ze školy, tj. asi tři kilometry, jsme snědli, co se dalo ukousat. Tedy i červené zelí (vysocké, jiné ani nebylo) dumlík i kopačku. To byly bílé velké ředkve, sázené v létě, a pak k podzimu se sklídily. Maminka dumlík dostávala od sedláků, kde pomáhala na polích, protože jsme sami žádné pole neměli. A tak žlutá polévka byla často. Příprava byla

rychlá. Nakrájený na kostky oloupaný tuřín, vařit, až změknu. K tomu několik bobkových listů a snad i pepř. Bylo dobré přidat alespoň kousek kůže ze špeku, ale často nebyl. Zahuštění jíškou, a pak na talíř ještě kousíček syrového másla. Hotovo. Kde měli hodně dětí, tak si s tím jistě lámali hlavu méně. Uvařili, vysypali na mísu, posolili, třeba i trochu škvářeného másla a perte se!

Myslím, že set šlo zároveň se řepou burkyní při kraji pole. Mladými sazenicemi se opravovala místa, kde bylo prázdné. Ale o udržování

Pohanka je podle pohádky proměněná carská dcera Krupnička

